

แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอุทยานประวัติศาสตร์ย้อนรอยพระเสวต
อำเภอลำทับ จังหวัดกระบี่

Tourist Destination Development Guideline for Phra Sawet Historical
Park in Lam Thap District, Krabi Province

ทณงศักดิ์ เอ็งฉ้วน¹ และ อรอนงค์ เจียบแหลม²

Thanongsak Angchuan¹ Onanong Cheablam²

¹สำนักวิชาการจัดการ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ อ. ท่าศาลา จ. นครศรีธรรมราช

¹Management Administration Program, School of Management, Walailak University,
Nakhon Si Thammarat 80161, Thailand

²สาขาวิชาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวและการบริการ สำนักวิชาการจัดการมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์
อ.ท่าศาลา จ.นครศรีธรรมราช 80161

²Tourisim and Hospitality Industry Program, School of Management, Walailak University,
Nakhon Si Thammarat 80161, Thailand

* Corresponding author: Email: conanong64@gmail.com

(Received: November 9, 2020; Accepted: February 11, 2021)

Abstract: This study aimed to explore the resources base for supporting tourism in a tourist destination and assess the quality standard of a tourist destination, policies and community needs in the development of tourist destinations leading to the formation of guidelines tourist destination development. In addition, it was conducted by surveying the tourist destination and assessing the tourist destination quality standards, including in-depth interviews with 35 people in the local communities and agencies involved. The result showed that Phra Sawet Historical Park had outstanding features of tourist destination, abundant natural resources and exquisite sculptures. A tourist destination quality standard of Phra Sawet Historical Park was found that the quality of destination rated as “Good” (68.88 points).

Furthermore, communities have policies for the development of forest resources as a source for learning about nature conservation, structural improvements, and development of amenities for availability and ongoing use. Nevertheless, the tourist destination continues to lack follow-up plans and assessment of local impacts. Moreover, the community needs to develop tourist destination and conservation. Therefore, the guidelines for development of tourist destinations should involve development of tourist destination conservation and follow-up on assessment of tourist destination impact in order to ensure that Phra Sawet Historical Park becomes a sustainable tourist destination.

Keywords: Phra Sawet Historical Park, tourist resources, sustainable tourism development, tourist destination potential

บทคัดย่อ: การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาฐานทรัพยากรในการรองรับการท่องเที่ยว ประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยว นโยบายและความต้องการของชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในอุทยานประวัติศาสตร์ย้อนรอยพระเสวต ทำการศึกษาโดยสำรวจและประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยว สัมภาษณ์เชิงลึกจากชุมชนท้องถิ่นและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจำนวน 35 คน ผลการศึกษาพบว่า อุทยานประวัติศาสตร์ย้อนรอยพระเสวตมีจุดเด่นด้านความอุดมสมบูรณ์ของฐานทรัพยากรทางธรรมชาติและความสะดวกสบายของประติมากรรม คุณภาพแหล่งท่องเที่ยวโดยรวมมีคะแนนอยู่ในระดับ “ดี” (68.88 คะแนน) มีนโยบายการพัฒนาอุทยานประวัติศาสตร์ย้อนรอยพระเสวตด้านการจัดการทรัพยากรป่าไม้ให้เป็นแหล่งเรียนรู้ ปรับปรุงสิ่งปลูกสร้าง และการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก แต่อย่างไรก็ตามแหล่งท่องเที่ยวยังขาดแผนการดำเนินงานการติดตามและประเมินผลกระทบของพื้นที่ นอกจากนี้ชุมชนท้องถิ่นมีความต้องการพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวและดูแลรักษาทรัพยากรให้เกิดความยั่งยืน ดังนั้นแหล่งท่องเที่ยวควรมีแนวทางการอนุรักษ์และการติดตามและประเมินผลกระทบ เพื่อให้อุทยานประวัติศาสตร์ย้อนรอยพระเสวตเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีการพัฒนาอย่างยั่งยืนต่อไป

คำสำคัญ: อุทยานประวัติศาสตร์ย้อนรอยพระเสวต ทรัพยากรการท่องเที่ยว การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน คักยภาพแหล่งท่องเที่ยว

คำนำ

อุตสาหกรรมท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่สร้างรายได้ให้กับประเทศไทยอย่างมหาศาล และมีวิวัฒนาการมาอย่างต่อเนื่องเกิดเป็นการท่องเที่ยวรูปแบบต่าง ๆ อาทิ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ และการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Kaewsanga and Chamnongsri, 2012) แหล่งท่องเที่ยวเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ที่ส่งผลต่อการเดินทางมาเยือนของนักท่องเที่ยว ดังนั้นการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับศักยภาพและบทบาททางเศรษฐกิจของพื้นที่โดยให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการวางรากฐานการพัฒนาเป็นสังคมและชุมชนที่เข้มแข็ง จึงมีความสำคัญทั้งนี้เพื่อเป็นการบริการเพิ่มการจ้างแรงงานและกระจายรายได้สู่ชุมชนพัฒนาธุรกิจบริการที่มีศักยภาพใหม่ ๆ ที่มีความสอดคล้องกับศักยภาพของท้องถิ่นซึ่งหมายถึงวิถีชีวิต สภาพแวดล้อมตามธรรมชาติศิลปวัฒนธรรมและประเพณีพื้นบ้าน (Songklin, 2014)

จังหวัดกระบี่เป็นจังหวัดที่มีขนาดเล็กอยู่ทางภาคใต้ เป็นดินแดนแห่งหุบเขา หาดทราย ชายทะเล กลุ่มเกาะ น้ำตก และถ้ำ มีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่หลากหลายสวยงามติดอันดับต้น ๆ

ของประเทศไทย นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางไปเยือนได้ตลอดทั้งปี (Keawkomg and Polpuk, 2017) อุทยานประวัติศาสตร์ย้อนรอยพระเสวต เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ที่มีความสำคัญของจังหวัดกระบี่ เป็นโครงการตามรอยพระเสวตอศุลยเดชพาหน ช้างเผือกทรงคู่บารมีเชือกแรกในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช สร้างขึ้นเพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้พระเสวตอศุลยเดชพาหน นอกจากนี้แหล่งท่องเที่ยวดังกล่าวยังมีความน่าสนใจหลายด้านทั้งฐานทรัพยากร ทางธรรมชาติ อันได้แก่ เขตอนุรักษ์ป่าพรุเหียง ซึ่งมีทรัพยากรพันธุ์ไม้เขตร้อนหลากหลายชนิด และเป็นแหล่งต้นน้ำลำธารของชุมชน แต่ทั้งนี้พื้นที่ดังกล่าวยังไม่มีแนวทางการพัฒนาที่ชัดเจน จากการลงพื้นที่สำรวจเบื้องต้นและสัมภาษณ์ชุมชนพบว่า พื้นที่ดังกล่าวยังขาดการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยว โดยเฉพาะการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมในระยะยาว ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อแหล่งท่องเที่ยวมีโอกาสที่จะเสื่อมโทรมได้ง่าย จากการรายงานของ Singkhalah (2017) การพัฒนาการท่องเที่ยวให้มีความยั่งยืนนั้น รัฐควรเชื่อมโยงประชาชนในท้องถิ่นให้เข้ามามีบทบาทในการพัฒนาการท่องเที่ยว ทั้งนี้หน่วยงานที่ดูแลรับผิดชอบ คือ องค์การบริหารส่วนตำบลดินอุดม

ยังคงมีความต้องการแนวทางการพัฒนาที่ถูกต้องเพื่อนำไปปรับปรุงและนำไปสู่แผนการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวต่อไปในอนาคต รวมทั้งในการพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว ชุมชนต้องร่วมมือกันในการฟื้นฟูและทำการรวบรวมประวัติศาสตร์ตามความเชื่อและการรับรู้ เพื่อให้คนภายในชุมชนท้องถิ่นมีความภาคภูมิใจ และเป็นมรดกสืบทอดยังรุ่นลูกรุ่นหลานต่อไป (Phosittiphan, 2013)

จากความสำคัญของพื้นที่ที่สวยงามและปัญหาที่พบในแหล่งท่องเที่ยว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอุทยานประวัติศาสตร์ย้อนรอยพระเสวต อำเภอลำทับ จังหวัดกระบี่ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาฐานทรัพยากรในการรองรับการท่องเที่ยวในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวอุทยานประวัติศาสตร์ย้อนรอยพระเสวต เพื่อประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวอุทยานประวัติศาสตร์ย้อนรอยพระเสวต รวมทั้งศึกษานโยบายและความต้องการของชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอุทยานประวัติศาสตร์ย้อนรอยพระเสวต เพื่อนำไปสู่แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอุทยานประวัติศาสตร์ย้อนรอยพระเสวต

อุปกรณ์และวิธีการ

กลุ่มตัวอย่าง

การศึกษาความต้องการการพัฒนาของชุมชน ผู้วิจัยได้กำหนดบุคคลสำคัญที่เป็นผู้ให้ข้อมูลซึ่งมีภูมิลำเนาอยู่ในพื้นที่ ตำบลดินอุดม อำเภอลำทับ จังหวัดกระบี่ โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบสโนว์บอลหรือแบบลูกโซ่ (Snow Ball or Chain Sampling) ชุมชนท้องถิ่นจำนวน 30 คน โดยเป็นจำนวนที่ได้รับข้อมูลที่เพียงพอ และกลุ่มตัวอย่างในการศึกษานโยบายโดยการสัมภาษณ์จากเจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐ จำนวน 5 คน ใช้วิธีเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยเป็นกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว การวางแผนและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาด้านนโยบายและความต้องการการพัฒนาของชุมชน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือแบบการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) โดยแบบสัมภาษณ์ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญก่อนการนำไปสำรวจ ประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์ระบุในฐานทรัพยากรป่าไม้ ฐานทรัพยากรแหล่งน้ำ ด้านสิ่งปลูกสร้างบริเวณแหล่งท่องเที่ยว และด้านสิ่งอำนวยความสะดวกและสาธารณูปโภค

การสำรวจพื้นที่ผู้วิจัยได้ทำการสำรวจฐานทรัพยากรในปัจจุบันบริเวณพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์ย้อนรอยพระเสวต โดยทำการสำรวจและเก็บข้อมูลฐานทรัพยากรต่างๆ ที่มีความสำคัญซึ่งใช้แบบสำรวจ (Survey Method) พัฒนาจากแนวคิดทฤษฎีสำรวจฐานทรัพยากรสำคัญที่เกี่ยวข้องกับแหล่งท่องเที่ยว โดยมีประเด็นในการสำรวจ 4 ด้านได้แก่ ฐานทรัพยากรป่าไม้ ฐานทรัพยากรแหล่งน้ำ ด้านสิ่งปลูกสร้างบริเวณแหล่งท่องเที่ยว และด้านสิ่งอำนวยความสะดวกและสาธารณูปโภค

การศึกษาด้านมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวและศักยภาพความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยว ประเมินโดยใช้แบบประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยว โดยปรับปรุงมาจากแบบประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติของสำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา กรมการท่องเที่ยว (Department of Tourism, 2013)

ระยะเวลาที่ดำเนินการวิจัย

ตั้งแต่เดือน มกราคม พ.ศ. 2560 ถึง เดือนเมษายน พ.ศ. 2562

การวิเคราะห์ข้อมูล

1) การประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยว

การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้แบบประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยว โดยปรับปรุงมาจากแบบประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติของสำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา โดยใช้รูปแบบการประเมินที่มีการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยว กล่าวคือ เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยวหรือจัดกิจกรรมด้านการท่องเที่ยวอยู่ในปัจจุบัน ในการประเมิน มีหลักเกณฑ์ที่ใช้พิจารณา 3 ด้าน ได้แก่ คุณค่าของแหล่งธรรมชาติและความเสี่ยงต่อการถูกทำลาย (40 คะแนน) ศักยภาพในการรองรับด้านการท่องเที่ยว (25 คะแนน) และการบริหารจัดการ (35 คะแนน)

การกำหนดระดับมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวนั้น นำคะแนนที่ได้ไปเปรียบเทียบกับระดับมาตรฐานที่กำหนดไว้ โดยคะแนน 81 ขึ้นไป คือ ระดับมาตรฐานดีเยี่ยม คะแนน 71-80 คือ ระดับมาตรฐานดีมาก คะแนน 61-70 คือ ระดับมาตรฐานดี คะแนน 51-60 คือ ระดับมาตรฐานปานกลาง คะแนน 50 หรือน้อยกว่า คือ ระดับมาตรฐานต่ำ ทำการประเมินโดยนักวิจัย นักวิชาการด้านการท่องเที่ยว และตัวแทนชุมชน

2) ด้านนโยบายและความต้องการแหล่งท่องเที่ยว
การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์โดยการตรวจสอบความครบถ้วนและความถูกต้องของข้อมูลวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จัดหมวดหมู่ของข้อมูล ตามประเด็นที่ศึกษา สรุปและตีความเพื่อให้ได้ข้อมูลในภาพรวมตามขั้นตอนของการศึกษา และวัตถุประสงค์ของการวิจัย และนำเสนอผลการศึกษาเชิงพรรณนาในแต่ละประเด็นการศึกษาวิจัย

ผลการศึกษา

แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอุทยานประวัติศาสตร์อันรอมพระเศวต อำเภอลำทับ จังหวัดกระบี่ ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลและนำเสนอผลการวิจัยแบ่งเป็น 3 ส่วน ดังนี้

1. ฐานทรัพยากรเพื่อการท่องเที่ยว แบ่งเป็น 4 ด้าน ดังนี้

1.1) ด้านฐานทรัพยากรป่าไม้ พบว่า แหล่งท่องเที่ยวอุทยานประวัติศาสตร์อันรอมพระเศวต มีความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรป่าไม้และมีความสวยงามมาก ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีทรัพยากรป่าไม้หลากหลายประเภท ได้แก่ ป่าดิบชื้น และป่าพรุ มีพื้นที่จำนวน 70 ไร่ และ 10 ไร่ ตามลำดับ ในส่วนของการท่องเที่ยวทรัพยากรป่าไม้เป็นแหล่งนันทนาการ เป็นแหล่งเรียนรู้ระบบนิเวศและการศึกษาเที่ยวชมธรรมชาติ และเป็นแหล่งรวบรวมความหลากหลายทางชีวภาพ โดยเฉพาะสิ่งมีชีวิตและพันธุ์ไม้ที่หายาก ซึ่งทรัพยากรทางธรรมชาติมีความเปราะบาง เสี่ยงต่อการถูกทำลาย ในแหล่งท่องเที่ยวยังขาดมาตรการดูแลรักษาทรัพยากรป่าไม้ที่ชัดเจน ฐานทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่บางส่วนมีการบุกรุกจากบุคคลภายนอกบริเวณแนวชายขอบของพื้นที่ ส่งผลให้พันธุ์พืชและสิ่งมีชีวิตที่สำคัญต่อระบบนิเวศเกิดความเสื่อมโทรมได้ง่ายหากไม่ได้รับการดูแลดังคำกล่าวของชุมชนท้องถิ่นดังนี้

“ชุมชนของเราต้องร่วมกันอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ที่มีความอุดมสมบูรณ์และมีความสำคัญต่อระบบนิเวศของชุมชนผืนสุดท้ายนี้ไว้เพื่อรักษาสมดุลของสิ่งแวดล้อมภายในชุมชนตลอดไป”

(ชุมชนท้องถิ่นหมู่ที่ 2 (เมื่อวันที่ 4 เมษายน 2562))

1.2) ด้านฐานทรัพยากรแหล่งน้ำ พบว่า แหล่งท่องเที่ยวอุทยานประวัติศาสตร์อันรอมพระเศวต มีทรัพยากรแหล่งน้ำที่อุดมสมบูรณ์ คือ ต้นน้ำธรรมชาติ เป็นแหล่งน้ำทางธรรมชาติที่เกิดจากแหล่งน้ำชั้นใต้ดินและน้ำที่เกิดจากการดูดซับของต้นไม้นิเวศน์ บริเวณแหล่งท่องเที่ยวมีสระน้ำกักเก็บน้ำพื้นที่จำนวน 3 ไร่ เพื่อรองรับน้ำจากต้นน้ำธรรมชาติที่ไหล มาตามเส้นทางภายในบริเวณป่าพรุเหียง ทำให้พื้นที่แหล่งท่องเที่ยวมีทรัพยากรน้ำที่เกิดจากธรรมชาติที่มีความอุดมสมบูรณ์เพียงพอต่อการใช้น้ำ

แหล่งท่องเที่ยว และยังเป็นแหล่งน้ำที่สำคัญให้กับชุมชนได้ใช้ในครัวเรือน ดังคำกล่าวของผู้นำท้องถิ่นดังนี้

“แหล่งน้ำธรรมชาติที่ไหลมายังสระเก็บน้ำมีประโยชน์กับชุมชนของเราเป็นอย่างมาก เพราะเป็นแหล่งน้ำที่ชุมชนได้ใช้ประโยชน์ร่วมกันภายในครัวเรือน”

(นายกองค์การบริหารส่วนตำบลดินอุดม (เมื่อวันที่ 4 เมษายน 2562))

1.3) ด้านสิ่งปลูกสร้างบริเวณแหล่งท่องเที่ยว พบว่า แหล่งท่องเที่ยวอุทยานประวัติศาสตร์ยอนรอยพระเศวต มีสิ่งปลูกสร้างที่เป็นเอกลักษณ์โดดเด่นมาก ได้แก่ ป้ายอุทยานประวัติศาสตร์ยอนรอยพระเศวต ประติมากรรมช้าง 6 เชือก ประติมากรรมช้างเล่นน้ำ อาคารจตุรมุข คอกจับช้าง จากการสื่อความหมายของประติมากรรมและสิ่งปลูกสร้างดังกล่าว บ่งบอกถึงถิ่นกำเนิด วิถีชีวิตของพระเศวตเมื่อครั้งยังเป็นลูกช้าง และเป็นแหล่งเรียนรู้ข้อมูลประวัติต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ พระเศวต ทำให้เป็นจุดเด่นที่สามารถบอกเล่าถึงความเป็นมาที่สำคัญของแหล่งท่องเที่ยวอุทยานประวัติศาสตร์ยอนรอย พระเศวต เพื่อเป็นความรู้ให้แก่นักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี ดังคำกล่าวของผู้นำชุมชนดังนี้

“การที่ชุมชนของเรามีอุทยานประวัติศาสตร์ยอนรอยพระเศวต ทำให้ผู้คนรู้จักชุมชนของเรามากขึ้น และประติมากรรมยังถ่ายทอดคุณค่าของพระเศวตได้เป็นอย่างดี”

(กำนันตำบลดินอุดม (เมื่อวันที่ 6 เมษายน 2562))

แต่อย่างไรก็ตามสิ่งปลูกสร้าง และป้ายสื่อความหมายบริเวณแหล่งท่องเที่ยวบางส่วนค่อนข้างเสื่อมโทรมจากการใช้งานเป็นระยะเวลานาน

1.4) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกและสาธารณูปโภค พบว่า แหล่งท่องเที่ยวอุทยานประวัติศาสตร์ยอนรอยพระเศวต มีสิ่งอำนวยความสะดวกและสาธารณูปโภค ได้แก่ ถนนภายในอุทยาน

ห้องน้ำ เส้นทางชมธรรมชาติ ศาลาพัก ป้ายสื่อความหมายในแหล่งท่องเที่ยว เป็นสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานที่มีความสำคัญกับแหล่งท่องเที่ยว เพื่ออำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว ดังคำกล่าวของเจ้าหน้าที่ของรัฐดังนี้

“ผู้คนที่เข้ามายังแหล่งท่องเที่ยวเขาต่างชมเป็นเสียงเดียวกันว่าถนนหนทาง การเข้าถึงสะดวก และทุกคนก็ต้องเดินชมธรรมชาติตามเส้นทางธรรมชาติเมื่อมาเยือนที่นี่”

(เจ้าหน้าที่อุทยานประวัติศาสตร์ยอนรอยพระเศวต (เมื่อวันที่ 10 เมษายน 2562))

แต่อย่างไรก็ตามสิ่งอำนวยความสะดวกและสาธารณูปโภคบริเวณแหล่งท่องเที่ยวยังขาดการปรับปรุงและพัฒนา ได้แก่ ห้องน้ำยังขาดการจัดการดูแลให้ถูกสุขลักษณะอนามัย เส้นทางเดินชมธรรมชาติที่ไม่เอื้อต่อการศึกษาเรียนรู้ ทำให้นักท่องเที่ยวเดินศึกษาธรรมชาติได้ไม่ทั่วถึง ป้ายสื่อความหมายต่างๆ ภายในอุทยานบางส่วนได้รับความเสื่อมโทรม แหล่งท่องเที่ยวมีมาตรการรักษาความปลอดภัยน้อย สถานที่นั่งพักสำหรับนักท่องเที่ยวยังไม่เหมาะสม และแหล่งท่องเที่ยวยังขาดความพร้อมของบริเวณสถานที่จอดรถที่เหมาะสม

2. การประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยว

มาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเมื่อพิจารณาในภาพรวมพบว่า มาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทั้ง 3 ด้านเมื่อเทียบระดับมาตรฐานอยู่ในระดับ“ดี” คือ มีค่าคะแนน รวมเท่ากับ 68.88 คะแนนเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าคุณค่าด้านการท่องเที่ยวและความเสี่ยงต่อการถูกทำลาย มีค่าคะแนนรวมเท่ากับ 30.38 โดยหากแยกเป็นรายข้อพบว่า ความเสี่ยงต่อการถูกทำลาย มีค่าคะแนนมากที่สุดเท่ากับ 8.75 เนื่องจาก อุทยานประวัติศาสตร์ยอนรอยพระเศวตมีหน่วยงานและชุมชนช่วยกันดูแลแหล่งธรรมชาติและพื้นที่โดยรอบ รองลงมาคือคุณค่าทางด้านชีวภาพ มีค่าคะแนนเท่ากับ 8.00 คุณค่าทางด้านกายภาพ มีค่าคะแนนเท่ากับ 7.25

และคุณค่าทางด้านสังคม มีค่าคะแนนเท่ากับ 6.38 ตามลำดับ

ศักยภาพในการพัฒนาการท่องเที่ยว มีค่าคะแนนรวมเท่ากับ 15.75 โดยพบว่า การเข้าถึงแหล่งธรรมชาติ มีค่าคะแนนมากที่สุดเท่ากับ 3.50 เนื่องจาก แหล่งท่องเที่ยวอุทยานประวัติศาสตร์ย้อนรอยพระเสวต มีทางเข้าถึงได้สะดวกด้วยรถโดยสารขนาดใหญ่ รองลงมาคือ ความปลอดภัยด้านการท่องเที่ยว มีค่าคะแนนเท่ากับ 3.25 ศักยภาพในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว ศักยภาพในการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐาน และศักยภาพในการพัฒนาการท่องเที่ยวจากปัจจัยภายนอก มีค่าคะแนนเท่ากับ 3.00 ตามลำดับ

การบริหารจัดการ มีค่าคะแนนรวมเท่ากับ 22.75 โดยพบว่า การจัดการด้านการอนุรักษ์แหล่งธรรมชาติและจัดการสิ่งแวดล้อม มีค่าคะแนนมากที่สุดเท่ากับ 17.00 เนื่องจาก แหล่งท่องเที่ยวมีการจัดการด้านการใช้ประโยชน์ของตัวแหล่งท่องเที่ยวที่มีความเหมาะสม อีกทั้งยังใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด รองลงมาคือ การจัดการด้านการท่องเที่ยว มีค่าคะแนนเท่ากับ 5.75 ตามลำดับ

สรุปได้ว่า ผลการประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยว ระบุหรือบ่งบอกว่าแหล่งท่องเที่ยวอุทยานประวัติศาสตร์ย้อนรอยพระเสวต และแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติโดยรอบ มีสภาพธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์และสวยงาม แต่อย่างไรก็ตามศักยภาพในการพัฒนาการท่องเที่ยวยังมีค่าคะแนนน้อย มีค่าคะแนนเท่ากับ 15.75 ดังนั้นจึงควรดำเนินการจัดการวางแผนและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

3. นโยบายและความต้องการแหล่งท่องเที่ยวของชุมชน

3.1) การศึกษานโยบายการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอุทยานประวัติศาสตร์ย้อนรอยพระเสวต โดยการสัมภาษณ์พบว่า ชุมชนมีนโยบายการพัฒนาด้านทรัพยากรป่าไม้ โดยชุมชนร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลดินอุดมและภาคีเครือข่ายในการ

พัฒนาอุทยานประวัติศาสตร์ย้อนรอยพระเสวต เป็นแหล่งเรียนรู้ธรรมชาติเชิงอนุรักษ์ และระบบนิเวศตามโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (อพสธ.) จากผลการศึกษานโยบายการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว พบว่า แหล่งท่องเที่ยวอุทยานประวัติศาสตร์ย้อนรอยพระเสวต มีนโยบายการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในแต่ละด้าน แต่ด้านทรัพยากรแหล่งน้ำยังขาดแผนการดำเนินงานการติดตามและการประเมินการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่จากการท่องเที่ยวที่ไม่ชัดเจน

3.2) ผลการศึกษาความต้องการของชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอุทยานประวัติศาสตร์ย้อนรอยพระเสวต พบว่า ชุมชนมีความต้องการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอุทยานประวัติศาสตร์ย้อนรอยพระเสวต ต้องการพัฒนาแหล่งเพื่อนำไปสู่ การเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิตชุมชนในทางที่ดีขึ้น จากผลกระทบจากการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว การพัฒนาชุมชนเพื่อการท่องเที่ยว ทำให้ชุมชนรู้สึกรักและหวงแหนทรัพยากรภายในชุมชนของตนมากยิ่งขึ้น ชุมชนเกิดการจ้างงานและการกระจายรายได้สู่ชุมชนที่เพิ่มขึ้น และจากข้อมูลผลการศึกษา พบว่าชุมชนมีความต้องการการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในด้านต่างๆ อยู่ในระดับสูง

3.3) แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอุทยานประวัติศาสตร์ย้อนรอยพระเสวต สรุปได้ดังนี้

3.3.1) ฐานทรัพยากรเพื่อการท่องเที่ยว

1. ทรัพยากรป่าไม้ภายในแหล่งท่องเที่ยว ควรกำหนดขอบเขตของพื้นที่ป่าออกจากพื้นที่การเกษตรอย่างชัดเจน สร้างจิตสำนึกให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการป้องกัน ปราบปราม และฟื้นฟูสภาพป่าไม้ให้คงความสมดุลตามธรรมชาติอย่างยั่งยืน

2. ทรัพยากรทางธรรมชาติที่มีความเปราะบาง เสี่ยงต่อการถูกทำลาย ควรสร้างจิตสำนึกให้แก่ประชาชนและผู้ที่เกี่ยวข้องกับแหล่งท่องเที่ยวเห็นถึงความสำคัญและคุณค่าของ

ทรัพยากรธรรมชาติ จัดให้มีการประชุมชี้แจงทำความเข้าใจถึงนโยบายและแนวทางในการดูแลรักษาทรัพยากรทางธรรมชาติ เพื่อให้ประชาชนและชุมชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และดูแลรักษาสภาพแวดล้อมในท้องถิ่นของตนเองมากขึ้น

3. ทรัพยากรแหล่งน้ำ ควรพัฒนาปรับปรุงแหล่งน้ำให้มีสภาพสวยงาม และสร้างสระกักเก็บน้ำเพิ่ม โดยจัดให้เป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ เพื่อส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่

4. สิ่งปลูกสร้างบริเวณแหล่งท่องเที่ยว ควรมีการปรับปรุงประติมากรรมและสิ่งปลูกสร้างต่างๆ ให้มีความสมบูรณ์และสวยงามอยู่ตลอดเวลา เช่นห้องน้ำ ควรมีการพัฒนาปรับปรุงห้องน้ำให้ได้มาตรฐาน และจัดให้มีเจ้าหน้าที่รับผิดชอบดูแลรักษาความสะอาดให้ถูกสุขลักษณะมากขึ้น

5. เส้นทางชมและศึกษาธรรมชาติ ควรมีการพัฒนาเส้นทางศึกษาธรรมชาติ โดยการสร้างเส้นทางเดินศึกษาธรรมชาติเพิ่มเติม เพื่อให้นักท่องเที่ยวสามารถเรียนรู้ระบบนิเวศทางธรรมชาติครอบคลุมบริเวณแหล่งท่องเที่ยวมากยิ่งขึ้น รวมทั้งระบบสื่อความหมายในแหล่งท่องเที่ยว ควรมีการจัดทำป้ายสื่อความหมายเพื่อให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว ได้แก่ ป้ายบอกชนิดและความสำคัญของพันธุ์ไม้ ป้ายสื่อความหมายของนิทรรศการและประติมากรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับแหล่งท่องเที่ยว รวมไปถึงการจัดแสดงประวัติความเป็นมาของคุณพระเสวต ให้มีความน่าสนใจมากขึ้น นอกจากนี้ควรมีการปรับปรุงป้ายสื่อความหมายต่างๆ ให้มีสภาพพร้อมใช้งานอย่างต่อเนื่อง

6. ความปลอดภัยด้านการท่องเที่ยว ควรเพิ่มเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยมากขึ้น โดยการจัดสรรเจ้าหน้าที่รับผิดชอบ ให้ครอบคลุมพื้นที่ในแต่ละจุดบริเวณแหล่งท่องเที่ยว

7. สถานที่จอดรถภายในบริเวณแหล่งท่องเที่ยว ควรมีการพัฒนาปรับปรุงสถานที่จอดรถ ให้มีความเหมาะสม โดยการจัดพื้นที่จอดรถให้

เพียงพอและเหมาะสมกับรถแต่ละประเภท เพื่อความเป็นระเบียบและสะดวกต่อการรองรับนักท่องเที่ยวที่จะเดินทางเข้าเยี่ยมชมแหล่งท่องเที่ยว

3.3.2) มาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยว : ศักยภาพและความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยว

1. ความหลากหลายของกิจกรรมในพื้นที่ ควรสร้างสรรค์กิจกรรมใหม่ๆ ที่ไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศของพื้นที่ ในด้านการโฆษณาประชาสัมพันธ์ ควรมีการประชาสัมพันธ์ เกี่ยวกับกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่ให้นักท่องเที่ยวได้รับทราบมากขึ้น ว่า แหล่งท่องเที่ยวมีกิจกรรมใดบ้างที่น่าสนใจที่เป็นจุดเด่น เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวของแหล่งท่องเที่ยวอุทยานประวัติศาสตร์ยอนรยพระเสวต

2. สิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐาน ภายในแหล่งท่องเที่ยว ควรมีการปรับปรุงห้องน้ำให้มีความสะอาด มีสภาพพร้อมใช้งานได้อย่างต่อเนื่อง และปรับปรุงสถานที่จอดรถให้มีความเหมาะสม เพื่อความสะดวกในการเที่ยวชมแหล่งท่องเที่ยว รวมไปถึงจัดให้มีเจ้าหน้าที่ให้บริการข้อมูลหรือมีคัคเทศก์ท้องถิ่น ซึ่งเป็นเยาวชนในพื้นที่ เพื่อนำชมแหล่งท่องเที่ยวและให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น

3. การส่งเสริมและพัฒนาจากหน่วยงานภายนอก การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ควรได้รับความร่วมมือในการพัฒนา โดยประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งหน่วยงานภาครัฐ และภาคเอกชน เพื่อสร้างเครือข่ายขับเคลื่อนการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

3.3.3) นโยบายและความต้องการแหล่งท่องเที่ยว

1. การจัดทำแผนการดำเนินงาน ควรมีการเก็บข้อมูลการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่ มีการวิเคราะห์ประเมินผลกระทบ มีการปรับปรุงและแก้ไขปัญหาที่เกิดจากการท่องเที่ยว และมีการติดตามการประเมินผลอย่างต่อเนื่องทุกปี

2. การอนุรักษ์และการดูแลรักษาแหล่งท่องเที่ยว ในด้านสภาพความสวยงาม ความอุดมสมบูรณ์ของแหล่งท่องเที่ยวให้คงเดิม โดยให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับแหล่งท่องเที่ยวช่วยกันดูแลและรักษาทรัพยากรในแหล่งท่องเที่ยว เพื่อให้แหล่งท่องเที่ยวเป็นแหล่งเรียนรู้ระบบนิเวศ และแหล่งเรียนรู้วิถีทางธรรมชาติที่มีความสมบูรณ์ให้แก่นักท่องเที่ยว

3. การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น ควรมีการจัดให้ความรู้เรื่องการท่องเที่ยวแก่ชุมชน เพื่อให้คนในชุมชนได้มีความรู้ ความเข้าใจ สามารถแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่างๆ ในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง จะทำให้แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอุทยานประวัติศาสตร์ยอนรอยพระเศวตเกิดความยั่งยืน

อภิปรายผล

ฐานทรัพยากรในการรองรับการท่องเที่ยวในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว

จากการศึกษาฐานทรัพยากรเพื่อการรองรับการท่องเที่ยว พบว่า ฐานทรัพยากรการท่องเที่ยวพื้นที่โดยรอบอุทยานประวัติศาสตร์ยอนรอยพระเศวต มีความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติ เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เหมาะสมแก่การศึกษาเรียนรู้ทั้งด้านทรัพยากรทางธรรมชาติ และประวัติความเป็นมาพระเศวต อีกทั้งอุทยานประวัติศาสตร์ยอนรอยพระเศวตยังเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่มีจุดเด่นคือ ประติมากรรมเกี่ยวกับพระเศวตที่มีคุณค่า ซึ่งสอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยววิถีชีวิตชุมชนจังหวัดกระบี่ พ.ศ. 2559-2562 ได้กำหนดประเด็นยุทธศาสตร์การศึกษาและฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติของชุมชนให้มีความอุดมสมบูรณ์ พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกให้พร้อมรองรับการท่องเที่ยว อีกทั้งแหล่งท่องเที่ยวอุทยานประวัติศาสตร์ยอนรอยพระเศวต มีความเกี่ยวข้องและมีพื้นฐานอยู่กับธรรมชาติ รวมไปถึง

ประวัติศาสตร์ความเป็นมาของแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งสอดคล้องกับ Srihirun (2020) รายงานถึงองค์ประกอบการท่องเที่ยวมีความเกี่ยวข้องมีปฏิสัมพันธ์กันระหว่างปัจจัยต่างๆ ทางการท่องเที่ยว ได้แก่ ทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยว บริการทางการท่องเที่ยว ตลาดการท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวและแรงจูงใจทางการเดินทางท่องเที่ยว ดังนั้น การที่มีฐานทรัพยากรการท่องเที่ยวที่โดดเด่น จะส่งผลต่อการตลาด และจูงใจทางการเดินทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว

การประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยว

อุทยานประวัติศาสตร์ยอนรอยพระเศวต

จากผลการประเมินศักยภาพด้านที่มีคะแนนค่อนข้างน้อย คือ ด้านศักยภาพในการพัฒนาการท่องเที่ยว ดังนั้นในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอุทยานประวัติศาสตร์ยอนรอยพระเศวต และแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติโดยรอบ ควรมีการคำนึงถึงด้านการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวภายในพื้นที่ ความปลอดภัยในการท่องเที่ยว การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐาน และการพัฒนาการท่องเที่ยวจากปัจจัยภายนอก ให้มีการพัฒนาเพื่อเพิ่มศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวให้สูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ Singsaktrakul and Sermkamdee (2013) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่องการศึกษาศักยภาพและแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของชุมชนบ้านทุ่งมะปราง อำเภอกวนโดน และบ้านโดนพานัน อำเภอกวนกาหลง จังหวัดสตูล พบว่า ศักยภาพของแหล่งทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์อยู่ในระดับต่ำสำหรับแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่คำนึงถึงศักยภาพของแหล่งทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และความต้องการของนักท่องเที่ยว คือ ควรจัดเตรียมสิ่งอำนวยความสะดวก จัดทำสื่อความหมายทางธรรมชาติ และวัฒนธรรม เน้นกิจกรรมการท่องเที่ยว และจัดเตรียมมัคคุเทศก์ท้องถิ่น สำหรับการถ่ายทอดความรู้และเรื่องราวของแหล่งท่องเที่ยว นอกจากนี้การประเมินศักยภาพนั้น

บ่งบอกประเด็นการกระตุ้นการเร่งส่งเสริมการท่องเที่ยวในส่วนของการบริหารจัดการและการมีส่วนร่วม ซึ่งเป็นสิ่งที่ หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชน สามารถร่วมกันปรับปรุงพัฒนาาร่วมกันได้ และสอดคล้องกับ Na Thongkaew *et al.* (2017) รายงานว่าการมีองค์กรที่ให้การสนับสนุนอย่างจริงจัง โดยเฉพาะองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งองค์กรภาครัฐควรสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมที่ชุมชนมีอำนาจในการตัดสินใจดำเนินการเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวร่วมกับภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง เพื่อประโยชน์ของชุมชนและสังคมโดยรวม

นโยบายและความต้องการของชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอุทยานประวัติศาสตร์ยอนรอยพระเศวต

จากผลการศึกษานโยบายการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอุทยานประวัติศาสตร์ยอนรอยพระเศวต พบว่า ชุมชนมีนโยบายการพัฒนาอุทยานประวัติศาสตร์ยอนรอยพระเศวตที่สำคัญได้แก่นโยบายการพัฒนาและปรับปรุงทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติให้เป็นแหล่งเรียนรู้ธรรมชาติเชิงอนุรักษ์ และระบบนิเวศ นโยบายการพัฒนาด้านทรัพยากรแหล่งน้ำ กำหนดให้มีการปรับปรุงแหล่งน้ำโดยการขุดสระน้ำเพื่อเก็บกักน้ำ และจัดทำฝายแม้วเป็นการเพิ่มจำนวนแหล่งเก็บน้ำให้กับชุมชน นโยบายการพัฒนาปรับปรุงสิ่งปลูกสร้าง ได้ดำเนินการปรับปรุงซ่อมแซมห้องน้ำ ป้ายนิทรรศการ ลานจอดรถ และมีอาคารสำหรับรองรับนักท่องเที่ยว และนโยบายการพัฒนาระบบสาธารณูปโภคให้สามารถพร้อมใช้งานอย่างต่อเนื่อง มีการจัดเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยวสอดคล้องกับ Onpreda (2015) กล่าวไว้ว่า การพัฒนานโยบาย การท่องเที่ยวต้องได้รับส่งเสริมความร่วมมือของภาค ภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชนในลักษณะเครือข่าย เพื่อกำหนดนโยบายรวมถึงการนำไปปฏิบัติที่มีลักษณะรวมศูนย์อำนาจ โดยต้องกระจายอำนาจไปสู่ชุมชน บูรณาการด้านการรักษาความปลอดภัยในชีวิตและ

ทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว เพื่อสร้างความมั่นใจให้แก่ นัก ท่อง เทียว และ สอด ค ลั อ ง กับ Rattanavorragant (2018) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่ององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับมาตรการทางกฎหมายเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว ซึ่งเสนอแนะว่า ควรพัฒนาการบริการทางการท่องเที่ยว โดยประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อสร้างเครือข่ายการบริการการท่องเที่ยว และให้ประชาชนในพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วม ซึ่งการมีส่วนร่วมทุกฝ่ายเป็นสิ่งสำคัญที่จะนำไปสู่จัดการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (Puttamasuwan, 2016)

ความต้องการของชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอุทยานประวัติศาสตร์ยอนรอยพระเศวต พบว่า ชุมชนมีความต้องการการพัฒนาทรัพยากรป่าไม้ ความต้องการพัฒนาทรัพยากรแหล่งน้ำ ความต้องการพัฒนาสิ่งปลูกสร้างบริเวณแหล่งท่องเที่ยว เช่น หอประวัติความเป็นมา และรูปปั้นจำลองเหตุการณ์สำคัญเพื่อสื่อความหมายชุมชนมีความต้องการพัฒนาระบบสาธารณูปโภค และสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการท่องเที่ยว ซึ่งสอดคล้องกับ Jungprawate (2017) ที่ได้ทำการศึกษา ความต้องการของชุมชนในการพัฒนาศักยภาพเพื่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ : กรณีศึกษาตลาดคลองสวนร้อยปี อำเภอบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ พบว่า คนในชุมชนคลองสวนมีความต้องการพัฒนาศักยภาพชุมชนต่อการจัดการการท่องเที่ยว ได้แก่ มีการจัดระบบจราจร โดยมีป้ายบอกทางที่ชัดเจน และติดตั้งป้ายบอกทางเพิ่มเติม มีที่นั่งพักผ่อนให้กับนักท่องเที่ยวอย่างเพียงพอ มีมาตรการรักษาความปลอดภัยที่มีประสิทธิภาพ ดังนั้นชุมชนท้องถิ่นที่มีแหล่งท่องเที่ยวจึงมีความต้องการที่จะพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อรองรับการท่องเที่ยว ซึ่งจะนำมาซึ่งการเพิ่มขึ้นของรายได้และคุณภาพชีวิตที่ดี

แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอุทยานประวัติศาสตร์ยอนรอยพระเศวต

การเสนอแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอุทยานประวัติศาสตร์ยอนรอยพระเศวต

แต่ละด้านคำนึงถึงความต้องการของชุมชนท้องถิ่นและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นหลัก ซึ่ง Punyapapassorn (2020) ได้รายงานว่าการเสนอแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวควรเป็นไปอย่างมีขั้นตอน มีคณะกรรมการที่มีประสิทธิภาพ มีโครงสร้างอย่างเป็นระบบ มีบุคลากร มีทักษะ และรวมถึงการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานในทุกกระบวนการ เพราะการจัดการที่ดีและมีระบบจะป้องกันการปฏิบัติงานที่ซ้ำซ้อน โดยแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอุทยานประวัติศาสตร์ย้อนรอยพระเศวตประเด็นหลักๆ ที่ต้องพัฒนา ได้แก่ แผนด้านการอนุรักษ์ เป็นกระบวนการสร้างการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติภายในแหล่งท่องเที่ยว แผนด้านการพัฒนา เป็นการพัฒนาและปรับปรุงอาคารสิ่งปลูกสร้าง สิ่งอำนวยความสะดวก ระบบสื่อความหมาย ระบบความปลอดภัย ความหลากหลายของกิจกรรม การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น การส่งเสริมและพัฒนาจากภายนอก และแผนการติดตามและประเมินผลกระทบ เป็นการประเมินความก้าวหน้า วิเคราะห์ผลกระทบของแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งสอดคล้องกับ Onpreda (2015) เสนอว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนในการวางแผนร่วมกันเพื่อป้องกันความผิดพลาดในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเพราะคนในพื้นที่เป็นผู้มีความรู้ความชำนาญและประสบการณ์ในพื้นที่มากกว่าโดยหากขาดการวางแผนร่วมกับชุมชนแล้วระบบการพัฒนาการท่องเที่ยวอาจเกิดความผิดพลาดในเรื่องของการบริหารได้ ด้วยเหตุนี้คนในพื้นที่จะเป็นผู้รู้และมีประสบการณ์ในพื้นที่เพื่อนำมาพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้เป็นจุดสนใจกับนักท่องเที่ยว และสอดคล้องกับ แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2560 – 2564) ที่ว่าพื้นฐานการเติบโตของการท่องเที่ยวมีปัจจัยหลักที่คุณภาพของแหล่งท่องเที่ยว ได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนา

โครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกเป็นปัจจัยสนับสนุนที่สำคัญต่อการเติบโตของอุตสาหกรรมท่องเที่ยว นอกจากนี้ในด้านการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวจากการศึกษาของ Phuwanatwichit (2016) ได้มีการวางแผนพัฒนาทุนทางวัฒนธรรมและการจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยใช้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือ 3 ระยะคือ ระยะสั้น โดยมีการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านวัฒนธรรมเวียงท่ากาน การสร้างกลุ่มโฮมสเตย์ และการจัดตั้งศูนย์เรียนรู้วัฒนธรรมและวิถีชีวิต ส่วนระยะปานกลางโดย การสร้างช่วงวัฒนธรรมจาวองเวียงท่ากาน และ การปรับปรุงภูมิทัศน์ ขุดลอกคูเมืองและสร้างสะพานข้ามคูเมือง และระยะยาว คือการอนุรักษ์และถ่ายทอดมรดกวัฒนธรรมให้กับเยาวชน

สรุป

แหล่งท่องเที่ยวอุทยานประวัติศาสตร์ย้อนรอยพระเศวตมีจุดเด่นในเรื่องของความอุดมสมบูรณ์ของฐานทรัพยากรทางธรรมชาติและสวยงามของประติมากรรม เนื่องจากมีความโดดเด่นและความแตกต่างจากแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ แต่อย่างไรก็ตามฐานทรัพยากรดังกล่าวยังต้องได้รับการอนุรักษ์ฟื้นฟูและปรับปรุงให้มีสภาพสวยงามและพร้อมใช้งานอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นแนวทางในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวตามแนวทางการจัดการทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ แผนด้านการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว แผนด้านการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว และแผนการติดตามและประเมินผลกระทบแหล่งท่องเที่ยว เพื่อให้อุทยานประวัติศาสตร์ย้อนรอยพระเศวตเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีการพัฒนาอย่างยั่งยืนต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณคณะอาจารย์สำนักวิชาการจัดการ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ทุกท่านที่ประสาทประสิทธิวิชาให้ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ สำคัญที่สุดขอขอบพระคุณเจ้าหน้าที่องค์กร

บริหารส่วนตำบลดินอุดม และชุมชนบ้านเสม็ดจวน
อำเภอลำทับ จังหวัดกระบี่ ซึ่งได้ให้ข้อมูลอันเป็น
ประโยชน์ต่อการวิจัยจนประสบความสำเร็จลุล่วง
ด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

- Jungprawate, P. 2017. Community needs in developing potential for conservation tourism management: A case study of Klong Suan 100 years old market, Bang Bo district, Samut Prakan province. *Journal of Hospitality and Tourism* 12(1): 36-49. (in Thai)
- Kaewsanga, P. and N. Chamnongsri. 2012. Creative Tourism: A new choice of Thai tourism. *Suranaree Journal of Social Science*. 6(1): 91-109. (in Thai)
- Keawkong, S. and S. Polpuk. 2017. Administration of coastal restoration in Krabi province by the Krabi provincial administrative organization according to the sufficiency economy philosophy. *EAU Heritage Journal* 7(2): 192-203.
- Na Thongkaew, B., A. Raksapol, J. Phengkona and B. Jittapraphan. 2017. Potential and guidelines for tourism development in Khanthuli sub-district, Suratthani province. *Area Based Development Research Journal* 9(2): 106-121. (in Thai)
- Onpreeda, R. 2015. The sustainable tourism development of Ratchaburi and Samut Songkhram provinces. *Journal Phranakhon Rajabhat University* 6(1): 135-145. (in Thai)
- Phosittiphan, T. 2013. The development of historical tourism based on the ancient temple of Wiang Setthi, Nongfaek sub-district, Sarapee district, Chiang Mai province. *Far Eastern University Academic Journal*. 7(1): 69-78. (in Thai)
- Phuwanatwichit, T. 2016. Cultural capital development and tourism attraction management for culture village Wiang Tha Kan, San Pa Tong district, Chiang Mai province. *Journal of Community Development and Life Quality* 5(1): 14-23. (in Thai)
- Punyapapassorn, N. 2020. The application of influencer marketing strategies to raise awareness for Russian tourists. *Journal of the Association of Researchers*. 25(3): 304-320. (in Thai)
- Puttamasuwan, P. 2016. Development of a community participatory model for Chaiyaphum ecotourism management: A case study of Mor Hin Khao. *Journal of Community Development and Life Quality* 4(2): 235-248. (in Thai)
- Rattana vorragant, N. 2018. Local administrative organization and legal measures for tourism promotion. *Journal of Rom Pruk, Kirk University* 36(3): 179-202. (in Thai)
- Singkhala, S. 2017. Lecturer, Tourism Industry department, Faculty of business administration, Rajapruk University, Phuket center. *Journal of Humanities and Social Sciences*

- Rajapruek University. 3(2): 127-136. (in Thai)
- Singsaktrakul, P. and P. Sermkarndee. 2013. The study of potentiality and conservation tourism development approach of Baan Thung-Maprang, Kuan Doan district and Baan Ton-Panan, Kuan Kalong district in Satun province. Suthiparithat Journal. 27(83): 97-112. (in Thai)
- Songklin, P. 2014. Local tourism management: A case study of tourism management in Ban Sasom, Khong Chiam district, Ubon Ratchathani province. Journal of Government Politics. 5(1): 105-117. (in Thai)
- Srihirun, J., K. Wangkuanklang, R. Naithao and S. Taladsub. 2020. Attracting generation z tourists with tourism element to participate in Heet-Sib-Song tradition in Khon Kaen province. Journal of SaengKhomKham Buddhist Studies. 5(1): 32-50. (in Thai)
-